

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі англійської філології та зарубіжної літератури
Класичного приватного університету Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Михед Тетяна Василівна
Інститут філології Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
професор кафедри зарубіжної літератури.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Потніцева Тетяна Миколаївна
Дніпропетровський національний
університет імені Олеся Гончара,
професор кафедри зарубіжної літератури

кандидат філологічних наук, доцент
Гон Олександр Мойсейович
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри іноземних мов

Захист відбудеться «31» березня 2017 р. о 14 год. на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 08.051.12 у Дніпропетровському національному університеті
імені Олеся Гончара (49027, м. Дніпро, пл. Тараса Шевченка, 1).

З дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці Дніпропетровського
національного університету імені Олеся Гончара (49050, м. Дніпро,
вул. Козакова, 8)

Автореферат розісланий «___» _____ 2017 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради Д 08.051.12

О. В. Левченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Творчість Гарта Крейна (Hart Crane, 1899 – 1932) посідає особливе місце в літературному процесі ХХ століття. Сьогодні цей поет визнаний творцем найбільш довершеного літературного епосу США (поема «Міст» / The Bridge), що є канонічно-репрезентативною як у сенсі утілення засадничих для нації ідей, так і художніх констант доби модернізму. Відчутний вагомий вплив особистості й творчості Крейна і на його сучасників, і на митців наступних поколінь зумовив стійку увагу до нього істориків літератури та літературознавців США. Вітчизняна американістика його творчу спадщину практично не досліджувала. Наразі наявні кілька розвідок Т. Михед, котрі присвячені поемі Гарта Крейна «Міст».

Спектр досліджень, здійснених літературознавцями США, доволі розмаїтий і показово відображає актуалізацію того чи іншого вектору літературознавчих методик і практик: поезія Крейна досліджується крізь призму гендерних преференцій / гомосексуальності (Т. Інґлінґ), апропріації національних художніх традицій (романтизм) і новаторства (Б. Рід, Р. Комбз), орфізму як філософсько-художнього первня поетичної образності (Г. Блум), різнорівневих експлікацій платонізму (Дж. Арпед), діалогу з художніми викликами модернізму (Г. Теппер) і т. д. Міфологічний дискурс творчості Крейна, зауважений майже всіма дослідниками, здебільшого розглядається дотично, у межах обраного аналітичного ракурсу. Водночас (нео)міфологічна парадигма, що функціонує на всіх рівнях поетичного універсалу Крейна і забезпечує його гармонійну цілісність, не була предметом цілеспрямованого комплексного дослідження. Тож здійснений у дисертації аналіз міфопоетики митця покликаний сприяти як формуванню релевантних методологічних підстав для вивчення творчості Гарта Крейна і його ролі у становленні модерністської літератури ХХ століття, так і з'ясуванню й окресленню естетичних параметрів його творчості.

Актуальність проведеного дослідження зумовлена необхідністю комплексного вивчення процесу розвитку і становлення літератури американського модернізму, однією з визначальних складових якої визнана творчість Гарта Крейна як творця новітнього міфу, осердя якого – «міф Америки», що ліг в основу модерністського трактування американської ідентичності. Аналіз міфопоетики творчості Крейна уможливив цілісне осмислення його художнього універсалу, з'ясування характерних для національної (США) та світової літератури ідейно-естетичних кластерів і концептів, що, притаманні складній і неоднорідній художній системі модернізму, визначили певні тенденції постмодерністської культури США.

Зв'язок роботи із науковими програмами. Дисертація виконана на кафедрі англійської філології та зарубіжної літератури Класичного приватного університету в межах науково-дослідної теми «Шекспір і його сучасники: поетологічний, аксіологічний і рецептивний аспекти вивчення», затвердженої вченою радою Класичного приватного університету (номер державної реєстрації 0110U006236). Тема дисертаційної роботи затверджена Вченою радою Класичного приватного університету (протокол № 4 від 23 грудня 2015

року) та на засіданні бюро координаційної ради при Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України з проблеми «Класична спадщина та сучасна художня література» (протокол № 2 від 12 листопада 2015 року).

Мета дисертаційної роботи – розкрити особливості міфопоетики творчості Гарта Крейна, проаналізувати основні архетипні образи, універсальні та індивідуальні символічно-міфологічні комплекси у контексті світової та національної художньої традиції.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних **завдань**:

- проаналізувати основні поняття міфопоетики, конкретизувати термінологію і з'ясувати її доцільність принагідно проблематики роботи;
- окреслити основні напрямки теоретично-критичної рецепції творчості Г. Крейна;
- конкретизувати історико-культурний контекст, взаємодію традиції і поетикальних експериментів модерністів як дієвий фактор формування світогляду митця;
- з'ясувати основні джерела запозичення класичних міфів та проаналізувати їхню художню трансформацію митцем;
- проаналізувати своєрідність міфологізації і семантизації артефактів і об'єктів сучасності в неоміфологічному художньому просторі Крейна;
- дослідити вербальний дискурс як фактор міфологізації;
- на основі здійсненого аналізу визначити особливості міфопоетики Крейна, що стали результатом цілеспрямованого формування поетом «нового міфу Америки».

Об'єктом дослідження є поетична спадщина Гарта Крейна, його епістолярій та есеїстика, і, зокрема, поема «Міст» як модерністський національний літературний епос.

Предметом цієї роботи стало з'ясування особливостей міфологічного дискурсу творчості Гарта Крейна, визначення ключових міфологем його художнього універсуму та їхньої функціональності.

Теоретико-методологічне підґрунтя дисертації уклали наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників і критиків, присвячені осмисленню різних аспектів життя і творчості Гарта Крейна (В. Френк, А. Тейт, Б. Рід, Р. Мартін, Г. Лейбовіц, П. Шерман, В. Стрендберг, Л. Шапіро, П. Джилз, Л. Едельман, М. Бакінгем, Т. Михед та ін.); теоретичним проблемам міфопоетики та міфокритики (М. Еліаде, К. Леві-Строс, Дж. Р. Толкін, К.-Г. Юнг, А. Нямцу, О. Кобзар, О. Киченко, С. Шубович, Г. Драненко, В. Мусій та ін.); культурологічним та літературознавчим дослідженням доби і літератури модернізму в США (Р. Грей, Л. Геммер, Г. Мур, Г. Теппер, О. Бандровська, Н. Висоцька, Т. Денисова, Д. Затонський, Т. Морозова та ін.), також психоаналітичні засади вчення З. Фрейда й теорії першостихій Г. Башляра.

Методи дослідження, визначені його проблематикою і завданнями, зумовили комплексне застосування елементів біографічного методу – для з'ясування факторів впливу особистого життя на становлення творчої

особистості Гарта Крейна, що поєднується з порівняльно-історичним – для виявлення важливих віх національної художньої традиції та окреслення сучасного митцеві контексту появи його творів; архетипокритики, що дозволило з'ясувати первинні джерела поетичної образності митця; а також інструментарію міфокритики для вияву тих символів і міфологічних комплексів, що сформували авторський неоміф.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше:

1. Здійснений комплексний аналіз міфопоетики Гарта Крейна в контексті літератури американського модернізму.
2. Проаналізовані особливості складної взаємодії архаїчного міфу, національної художньої традиції феноменів модерної дійсності у створенні авторського неоміфу.
3. Окреслені різномірні міфологічні дискурси – індіанський, античний, християнський і т. д., їхня трансформація і синтез.
4. Вперше твори Гарта Крейна перекладені українською мовою.

Практичне значення дисертації визначається можливістю використання її положень і результатів у наукових дослідженнях з проблем міфопоетики; при викладанні загальних курсів з літератури США ХХ століття; для роботи над українськими перекладами творів Гарта Крейна.

Особистий внесок здобувача. Робота виконана самостійно, без співавторів.

Апробація положень дисертації здійснювалась у доповідях і виступах на наукових конференціях та семінарах: II Міжнародна науково-практична конференція «Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей», Київ, 2014; VIII Міжнародна науково-практична конференція, присвячена пам'яті д. філол. наук, проф. А. К. Корсакова «Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку», Одеса, 2014; II Міжнародний симпозиум «Сучасне літературознавство та прикладна лінгвістика: американські та британські студії», Київ, 2014; Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання розвитку філологічних наук у ХХІ столітті», Одеса, 2015; Міжнародна науково-практична конференція «Філологія, соціологія і культурознавство», Варшава, 2015; Всеукраїнська наукова конференція «Література в контексті культури», Дніпропетровськ, 2015; Міжнародна науково-практична конференція «Рівень ефективності та необхідність впливу філологічних наук на розвиток мови та літератури», Львів, 2015; Міжнародна науково-практична конференція «Американські та британські студії: мовознавство, літературознавство, міжкультурна комунікація», Київ, 2016; V міжнародна наукова шекспірознавча конференція «Вільям Шекспір і дискурс вигнання», Запоріжжя, 2016.

Публікації. Результати та висновки дослідження відображені у 15 публікаціях, 4 з яких опубліковані у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному фаховому виданні.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, що містить 206 позицій. Загальний обсяг дисертації становить 174 сторінки, з них 154 основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету і основні завдання роботи, окреслено стан вивченості проблеми, об'єкт, предмет, методологічні підходи, вказано на наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, наведено відомості щодо апробації роботи та вказано на її зв'язок з науковими програмами і темами.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади роботи»** розглянуто комплекс теоретичних питань, пов'язаних із темою дисертації, з'ясовано стан дослідження творчості Гарта Крейна, у загальниках окреслені особливості літератури американського модернізму, а також своєрідність національної міфології США.

Підрозділ 1.1. «Творчість Гарта Крейна в літературно-критичній рецепції» розкриває розвиток зарубіжної літературознавчої критики з цього питання. Дослідженню творчого доробку поета присвятили свої розвідки такі науковці, як А. Тейт, В. Френк, Г. Блум, М. Спірс, Б. Рід, Г. Лейбовіц, К. Кін, Р. Мартін, Л. С. Шапіро та ін. Дослідники, які належали до різних шкіл, по-різному сприймали і трактували творчість митця. За століття вектор критичної рецепції, не дуже змінившись тематично – закиди в гомосексуальності, епатажності, зневазі до класичного вірша і надмірній метафоризації, що має за наслідок складність риторики і тропів, а отже плінність і непевність змісту, кардинально змінився в тональності оцінок. Дослідники рубежу ХХ-ХХІ ст. високо оцінюють саме те, що не приймали сучасники Крейна. Єдине, що об'єднує всіх знавців його поезії, то це Крейнові здобутки в галузі міфотворчості, його увага до міфології національної і світової, з плідної взаємодії між якими він витворив авторський «міф Америки». Ця тема й досі не вичерпала свого потенціалу, попри множинність аналітичних підходів науковців до життя і творчості поета, який сам називав себе міфотворцем.

У *підрозділі 1.2. «Міфопоетика: сучасний стан осмислення»* розглянуті основні поняття міфопоетики, з'ясована історія виникнення терміну і варіації його потрактування, про що свідчать 4 головних підходи до змісту терміну: 1) відображення міфів у творчому світогляді автора; 2) міфологія як традиція; 3) відтворення індивідуального світогляду; 4) методологічний принцип дослідження семіосфери літературної творчості.

У роботі визначені основні засоби міфопоетики, одним із яких є творення авторського міфу, коли організація художнього тексту підпорядковується законам поетики міфу (міф використовується як модель структури, за зразком котрої створюється новий міф). Це уможливорює міфопоетичний аналіз тексту, тобто переосмисленого письменником міфологічного матеріалу, що стає значимим компонентом його художньої картини світу. Посутнім у неоміфологічному дискурсі, як інваріанті традиційного міфокомплексу,

залишається збереження сакральної конотації твореного художнього образу буття, що відсвічує кризь профанність сучасності.

Підрозділ 1.3. «Міф у літературі американського модернізму» присвячений аналізу мистецтва доби модернізму, що має своє бачення функцій міфу. Модерністський міф виходить за соціальні та історичні межі, маскуючи вічні цінності зображенням повсякденності, що дає підстави стверджувати, що міф перетворюється на антиміф, показуючи соціальне відчуження й самотність людини.

У роботі проаналізовані генеза та складові трьох головних міфологем національного міфу Америки – пуританський, фронтиру та «американської мрії», що, засвоєні і модифіковані літературою модернізму і, зокрема, поезією Г. Крейна, зберегли свою вітальність і в постмодерністську добу. Міфологізовані ідеї «Міста-на-Пагорбі», обраності, пошуку втраченого раю, американця як «Нового Адама», наснажені біблійною образністю як наслідком текстоцентричності американського соціуму, зумовили характерну для нього і його культури потужність християнського міфологізму (у пуританській редакції). Духовне освоєння Нового світу поступово перейшло в матеріальну площину, в безпосереднє освоєння «диких» земель, у процесі якого сформувався міф фронтиру, непевного, динамічного, межового простору, де зішлись цивілізації – варварська / індіанська і християнська (у різних національних і конфесійних варіантах). Протистояння і взаємодія культур, традицій, міфологій різних рас і народів визначили семіосферу цього міфу. Сформована в просторі цього міфу ілюзія безмежних і доступних перспектив самореалізації американця стала імпульсом до виникнення міфу «американської мрії», дозволивши позиціонувати Америку як країну великих можливостей і звершень.

Література американського модернізму, активно експлуатуючи національну міфологію, долучилась до її творчого збагачення новими міфами. З-поміж багатьох у роботі згадані міф Безплідної землі Т. С. Еліота, з яким полемізував Г. Крейн; міф нової культури на основі синтезу старих культур Е. Паунда; міф-пастораль фронтиру В. Катер; міф Далекого Заходу і міф Нью-Йорку як «нового Багдаду» О'Генрі; міф жінки-Персефони Е. Вортон і т. д. Гарт Крейн поставив перед собою амбітну мету – створити «міф для Бога», котрий, сакралізувавши землю і історію Америки, її людину і традиції, утвердивши обраність та унікальність Нового світу, посів важливе місце в системі загального міфу Америки.

У другому розділі «Міфологічний дискурс ранньої поезії Гарта Крейна» проаналізовано особливості змісту і структури збірки «Білі будівлі», циклу «Кі Вест» та низки окремих віршів.

Метою *підрозділу 2.1. «Естетичні засади міфотворчості Гарта Крейна»* є аналіз «бурхливих» 1920-х років, коли техногенний бум і філософія споживання, здавалось, позбавили американців будь-яких надій на духовне життя. Становлення творчої особистості Крейна припало саме на цей історичний період. Митець, поєднуючи ліричність з «машинізацією», вбачаючи красу у витворах людських рук (хмарочосах, машинах, мостах і т. д.), апелював у своїх віршах до

чуттєвого досвіду читача. Переконалий в ерудованості своєї аудиторії, Крейн теоретизував поняття «логіки метафори», що була покликана відтворити у свідомості читача емоційний ланцюг, котрий допоміг би декодувати месидж поезії. Гарт Крейн називав себе абсолютистом, бо прагнув створити ідеальний продукт для ідеального сучасного читача.

У роботі з'ясовано, що поет черпав натхнення із різних джерел – музики, кіно, образотворчого мистецтва, власного життя з його складними перипетіями, любовними пригодами, алкоголем та наркотиками. Творчу наснагу Гарт Крейн знаходив у творах як своїх сучасників і попередників (Вітмен, Мелвілл, Дікінсон, Еліот, Паунд), так і визнаних майстрів минулого (Платон, Вергілій). Орієнтуючись на світові зразки, поет створював свою міфопоетичну картину Америки.

У підрозділі 2.2. *«Своєрідність міфопоетики ранньої лірики Гарта Крейна»* зазначається, що, запозичуючи міфологеми з міфологій різних культур, Крейн зазвичай трансформував їх принагідно реалій сучасності, прагнучи крізь «вічний образ» ретранслювати своє бачення саме американського соціуму. Серед розмаїття міфів, використаних Крейном, чільне місце посідають міфи індіанців, корінного населення Америки. Поет віддав перевагу саме цим міфам, вважаючи їх одним з проявів питомо національних засад, без яких неможливе повноцінне відтворення американської духовності та ідентичності. Поєднуючи міфо-фольклорні образи різних народів чи не у кожному своєму вірші, Крейн у такий спосіб насичував їхню смислову площину множинністю можливих потрактувань.

У роботі доводиться, що важливим елементом ранньої лірики Г. Крейна слугує християнський дискурс, який для поета, всупереч сакральності пуританського міфу, був ще одним проявом національної міфології – нарівні з індіанською. Християнські міфологеми, тісно переплетені з язичницькою образністю, у творах Крейна постають частиною варварських ритуалів. Такий синтез давав змогу поетові сакралізувати, на перший погляд, буденні, речі, які мають для митця (і всіх американців) важливе значення, оскільки формують національний підтекст.

Рання лірика Крейна демонструє широкий спектр художньої репрезентації першостихій, котрі, віддзеркалюючи потаємні почуття ліричного героя, водночас формують загальну картину поетичного міфопростору. Першостихія землі покликана, перш за все, представити саме американську землю, тому реалізується в географічних назвах («У долині, де ти жив, що називається Брендівайн, я бачив яблука» – поезія «Недільні вранішні яблука»; «Частини даху, мені здавалось, досягали Юкатану» – поезія «Вічність») та різноманітних власне американських маркерах, наприклад, в іменах відомих історичних діячів Америки, які уславили саме цей локус («Яблука, Білл, яблука!» – звернення до художника Вільяма Соммера у поезії «Недільні вранішні яблука»; «Емілі, слухай!» – поезія «До Емілі Дікінсон»). Першостихія води представлена найбільш виразно, що, мабуть, пояснюється особистим потягом Крейна до води, де він зрештою знайшов свою смерть. Вода в поезії набуває найрізноманітніших форм, несе часто діаметрально протилежні настрої, від материнської лагідності («З моря

вийшла Афродіта – // Входження діви в лоно води забули люди, // І повернення ми сприймаємо як народження» – поезія «Купальниці»; «Її (моря – А. К.) вагітний місячносяйними ундінами живіт гиготів їхніми голосами» – цикл «Подорожі») аж до нищівної руйнації («Часто у зелені хвиль він бачив, як борсаються // Подвійні шістки людських кісток» – поезія «На могилі Мелвілла»; «Спокійне море охоплює раптова лють. І ось воно гарчить і реве. Воно вбирає всі метафори люті, всі символи звіриного сказу» – цикл «Подорожі»). Першостихія вогню по-різному проявляє себе у віршах Крейна: це стихія всепоглинаючої творчої пристрасті, що спалює митця дотла («Твій вогонь возвеличує білизну до цнотливого неба... // Розкрий свої уста, О Сонце, не треба більше скромності» – поезія «Захмарному жонглерові»; «Вогонь. І судоми // Білих клаптиків, що падають вниз, // Цілують (метелика – А. К.)» – поезія «Легенда»), й стихія очищення («Я тримаю його (амулет – А. К.) на тлі сонячного диску // Я кручуся, кручуся спіраллю // Закіптюжених впертих життів і бажань міста» – поезія «Володіння»). І, нарешті, першостихія повітря / вітру слугує як допоміжний засіб творення цілісної картини поетичного світу. Ця стихія водночас і динамічна, що символізує руйнування («Зазубрений вітер // відділяє плоть від кістки» – поезія «Ураган»; «Легені вітру тремтять своїми мацаками, страхітливими в своїх рухах» – поезія «Повітряний корабель»), і стихія статична, з якою приходять смуток і туга («Повітря наповнене роздратуванням і зітханнями <...> буде сміятися й кликати тебе» – поезія «Застигле кохання»; «Хто поверне повільні вітри знову, коли вони б'ються й миряться? // Вони вже повністю сховали свою суєту» – поезія «Примарний корабель»).

Парадигма чоловічих і жіночих образів ранньої лірики Крейна включає в себе міфічні персонажі, постаті відомих митців, а також звичайних, «маленьких» людей. Поет бачить себе ледь не в кожному з них, він теж – «маленька людина», тому, зображуючи співвітчизників, він одночасно зображує і себе, у такий спосіб отримуючи вічне життя у своїх творах. Так Крейн, створюючи міф Америки, легендаризує і своє життя, вписуючи свій індивідуальний міф у міф загальнонаціональний.

У третьому розділі «**Міфопоетична модель Америки в поемі Гарта Крейна «Міст»**» досліджуються особливості міфопоетики одного з найбільш вагомих і важливих для літератури США творів митця. Поема «Міст», задум і реалізація якої пов'язані з Бруклінським мостом, для Крейна стала художньою репрезентацією сакральної для кожного американця історії країни, де Бруклінський міст – символічно-міфологічний і zarazом візуально-матеріальний образ самої Америки.

У підрозділі 3.1. «**Міфічний синкретизм художнього простору поеми «Міст»**» з'ясовується, що одне з головних завдань поета Крейна убачав у створенні порядку (космосу) з хаосу, що суголосне з основною функцією міфу. Прагнучи переконливого художнього творення сучасного міфу, осердям якого постає матеріальний рукотворний конструкт – Міст, Крейн ґрунтує поему на синтезі міфологічних концептів різних народів, що здебільшого виконують емпатичні функції. Уже в «Пролозі» поет актуалізує міф про Орфея,

звертаючись до мосту: «О арфа і олтар!», а «волаючий Еол, що заплутався у затоці» покликається на міф про арфу Еола. У тексті поеми з'являються й інші образи давньогрецької міфології: циклоп, яким вбачається величний хмарочос, у вікнах котрого, як єдине око, виблискує сонце; літаки-грифони, «які летять вгору крізь випари каучуку, аж поки грім не відповість» і, зрештою, похмурий Харон, символічні втілення якого Крейн бачить у метро - це і турнікет, і водій вагону.

Потужний смисловий пласт утримують образи міфічного острова Фули з епілогу до частини «Аве Марія», кельтського Авалону як місця прихистку для поета і шуканого Колумбом Катаю («Я поверну вам Катай!», «Чи це і є той Катай, де змія з орлом?»). Для Крейна, Катай – це міфічна земля, яку поет хотів би перенести на терени Америки. Крейнівський міф Катаю синтезує в собі міфи про Ельдорадо («Місце, що називається Ельдорадо, було його мрією // Воно проростало, шаркаючи, посеред самородків»), Фулу, Авалон і Атлантиду.

Для Крейна, досягти кінцевої мети – Атлантиди, міфічної землі атлантив-велетнів, могутньої держави, яка підкорила інші країни, чи островів блаженних – це і є самореалізація, втілена у міфі, що постав на теренах американської культури, на ґрунті батьківщини. Тобто, акумулювання міфічних образів та сюжетів у поемі дає змогу читачеві повноцінно розкодувати послання поета про необхідність переосмислення національних традицій країни й створення нового міфу Америки.

У підрозділі 3.2. *«Індіанські міфи як базис міфотворення Г. Крейна»* показано, що, поєднуючи величезну кількість міфів із різних міфологічних парадигм, Крейн все ж виокремлює індіанські міфи як основу, по-різному переосмислюючи їх так, щоб вони слугували власне авторському задуму й виконували відповідну функцію. В поезії «Каменярі на острові» в притаманній поетові грі словами, де Америка «пливе в Індійському басейні» (адже саме Індію шукав Колумб), ледь не вперше «Indian bath» натякає на спадщину індіанців, на основі якої твориться американська нація. Однією з центральних постатей поеми є принцеса Покахонтас, котра являється в трьох іпостасях («білосніжно-срібна, гранатово-червона та димчасто-блакитна»), візуалізуючи кольори американського прапора. В її образі власне й утілюється вся американська земля, або ж фізичне тіло континенту (за визначенням самого поета). У процесі розвитку ліричного сюжету цей образ проходить низку перевтілень від принцеси до прибиральниці метро, демонструючи різноманітні фізичні складові Америки. Окрім першопочаткового втілення як індіанської принцеси («нареченої серед маїсу»), ще однією точкою відліку метаморфоз стає Покахонтас-земля, яку завойовує Колумб: «Візьми те східне узбережжя, це західне море // Плоди Божі, милість Богородиці». Як результат «освоєння / покриття» постає образ матері – матері-індіанки й «білої» матері, дитина якої отримує в спадок від скво квітку (традиції). Перевтілюючись у «бездомну» Єву, розпусницю Магдалину, церковну святу Марію, стриптизерку й т. д. зрештою героїня набуває образу скромної прибиральниці, яка є матір'ю, тонким втіленням краси із «золотим волоссям»; символ надії, любові та переродження в ній, в жінці-прибиральниці.

У підрозділі 3.3 *«Християнські мотиви поеми Гарта Крейна»* досліджено християнську складову міфотворення поета, адже навіть епіграф до всієї поеми він запозичив із книги Йова, говорячи про винагороду для людей Америки («Як рай для юдеїв Твоя нагорода»). Вібрації самого мосту Крейн зображає як благоговійний трепет прощення, підкреслюючи, що людина, яка здатна творити таку красу, заслуговує на прощення свого тварного начала. Крейн не намагався таким чином піднести людину до Бога, а мав на меті повернути людину до Бога. Знаковим у поемі є порівняння Колумба й Ноя, який теж шукав Землю Обіцяну, а першопоселенці стали сіячами Слова на новій землі. Сплітаючи воедино дві основні молитви «Аве Марія» та «Тебе, Бога, хвалимо», Крейн виголошує подяку за отриману американцями плодючу землю.

Метою підрозділу 3.4. *«Першостихії як засіб гармонізації художнього простору поеми»* є аналіз першостихій, представлених у поемі в різних варіаціях. Вони покликані допомагати читачеві відчутти і співпережити емоційну складову твору. На відміну від ранньої лірики, у поемі «Міст» домінує першостихія землі, адже і сам міст «росте» з землі, черпає її силу. Оскільки Покахонтас сам поет назвав фізичним тілом континенту, то й першостихія землі відповідно зазнала видозмін індіанської принцеси. Символ води Гарт Крейн використовує вельми продумано, майстерно трансформуючи його з одного значення в інше: від грізної («О Ти, хто спить сама // поперек дороги смерті та народження //... хто ламає весло та б'ється зі щоглою // у жертву приносить кораблі») і до меланхолійної, змученої (Ріка підіймається з довгого ложа, // Цілком зрівноважена з мрією, гірчичною лихоманкою // Катув історія, лишається тільки одне – плисти!). Найважливішим проявом першостихії вогню стала Рука Вогню, яку пробуджує митець. Рука в поемі постійно нагадує про те, що саме людські руки створили міст, а Рука поета (творча уява) створили «Міст», тобто сам Крейн стає мостом - між читачем і поемою, між читачем і поетом, між минулим і нинішнім і т. ін.: «І навіть царства оголювалися з тремтячим серцем <...> // О Твоя Рука Вогню».

У підрозділі 3.5. *«Гендерні категорії фемінності та маскулінності поеми»* йдеться про репрезентацію андрогінних образів, які для поета втілюють недосяжний ідеал досконалої людини. Символічним є зображення бурхливого кохання двох, статеві не визначених поетом, людей: «Безтурботно, перед тим, як розплющити повіки // твої холодні руки тихенько лежать біля мене». Цей процес любові сигналізує про початок нового життя, і щоб його дати чи навіть щоб повернути лінійну історію в безкінечний цикл, крізь землю-жінку протікає ріка (частина «Ріка»), що в поемі є маскулінною (протилежно до материнської функції), такою, що здатна заронити сім'я в землю. Визначальний символ поеми, Міст, теж постає втіленням андрогінності, виявляючи свою універсальність, вічноприсутність і досконалість: «Твоя вічноприсутність поза часом // Як списами пронизує зірку, // що кровить безкінечністю»

У підрозділі 3.6. *«Крейнівська варіація часопростору в поемі»* схарактеризовано динаміку руху мосту в горизонтальній та вертикальній

площинах, яку поет представив крізь призму вічності, поєднавши в цьому образі і час, і простір, створивши своє власне, циклічне, відчуття часопростору, слідуючи за напівциклічною формою арки Бруклінського мосту: «Крізь скручені кабелі арки лежить шлях вгору, граючи на світлі, блимаючи струнами». Величний міст, попри свою статичність, все ж таки динамічно «рухається»: рухається нині завдяки постійному руху на самому мосту («Знову вогні машин, <...> досконалий знак зірок») й рухається завжди крізь історію. Тобто, він акумулює всі знання та досвід попередніх поколінь, стає символом Америки, адже істинна пам'ять в пам'яті крові, національному минулому. Щоб осягнути історію й сучасність, ліричний герой «змушений просити вбитого ірокеза вказати шлях, // Який приведе далі, ніж знають скальповані янки».

ВИСНОВКИ

Гарт Крейн – визначний американський поет, який, попри значний внесок у розвиток літератури США та вагому роль у формуванні національної і художньої свідомості американського суспільства ХХ століття, до цього часу залишається незаниманим українським читачем. Така ситуація склалася не тільки через відсутність перекладів лірики поета українською мовою (російською перекладено кілька віршів), а й через відсутність критичних розвідок з цієї теми. Хоча Гарт Крейн за своє коротке життя створив кількісно незначний поетичний доробок, який складається зі збірки поезій «Білі будівлі», низки розрізаних віршів, листів, есеїв та перлини його мистецького спадку – поеми «Міст», уже сучасні йому діячі культури розуміли його творчість як беззаперечно оригінальну й значиму, а сьогодні вона входить до канону американської літератури. Визначальною рисою творів Крейна є настійливе намагання поета поєднати традицію, у її найширшому сенсі – від ритуалу і моделі поведінки до класики національної літератури, і новітні віяння, знову ж таки у широкому смислі – від наукових здобутків до експериментальної поезики літератури модернізму. Саме через цю складну і різнорівневу природу творчості поета неможлива її однозначна естетично-стильова ідентифікація. Тому Адріано Мораес Мігліавацца пояснює несхвальний відгук критики про твори Крейна тим, що поет був занадто радикальним у прагненні віднайти «золоту середину» між новаторством і традицією.

Через епатажну, бунтарську поведінку, притаманну його неординарній особистості, Гарт Крейн постійно був у центрі суспільної уваги, що посилювало інтерес і до його творів. Критики 1920-х років, які не розрізняли поета й ліричного героя і часто сприймали його поезії як дзеркальне відтворення приватного життя, спрямоване на виклик і порушення суспільних табу, здебільшого говорили про нетрадиційну сексуальну орієнтацію Крейна та її проєкцію в художній площині творів. Взавши за основу гомо(бі)сексуальні патерни поведінки поета, Роберт Мартін започаткував так звану «гомосексуальну критику», послідовники якої донині абсолютизують чуттєвість, сексуальність і гендерні аспекти поезії Крейна, у такий спосіб

перетворивши його на іконічну постать гей-поезії та ледь не речника сучасних ЛГБТ-спільнот. Але його сміливий поетичний coming out – лише одна з іпостасей митця, лише одна з граней його лірики: ймовірно, цікава, безперечно, важлива і все ж – не головна.

Гарта Крейна, навіть на тлі експериментаторства і екстравагантності сучасного пост-постмодерністського мистецтва, вирізняє оригінальне світобачення, те сприйняття дійсності, завдяки якому він бачив сакральне у звичному й буденному. Об'єктом його поклоніння й естетизації стали не традиційні культові об'єкти, не храми чи витвори мистецтва, але новітні артефакти – результат розвитку й досягнень людської думки і техніки: Бруклінський міст, літак, метро й т. ін. Прикметно, що митець вбачав можливі перспективи розвитку сучасного суспільства лише при обов'язковій духовній еволюції людини, котра має супроводжувати безупинне стрімке вдосконалення і поширення технологій. Присутність технічних засобів у житті людини, що стали її необхідним і непомітним компонентом, спонукала Крейна включити бездушні, але при цьому виразно характерні механічні / технічні символи до його поетичної системи образів. Так, збірка «Білі будівлі» отримала свою назву на честь величних хмарочосів, які Крейн вважав символом доби модернізму, свідченням людського прогресу. Ось такого органічного поєднання технічного, інтелектуального і духовного начал, синтезу успадкованих традицій, що є одночасно виявом історичної пам'яті нації і втіленням генію окремої людини, з новітніми віяннями прагнув Гарт Крейн – міфотворець і поет-модерніст, рапсод нового часу і нової нації.

Міфопоетика митця – це синтезоване багатопланове і різнорівневе явище, в якому гармонійно поєдналися, на перший погляд, чужорідні, дистанційовані у часі і просторі елементи. В художньому універсумі Гарта Крейна вони, з одного боку, функціонують як компоненти унікального національного міфу США – строкатого і zarazом гомогенного, тобто такого, яким від зародження є і яким залишається донині «американський міф», а з іншого, завдяки всеприсутності й вічності константних міфем у національних міфологемах, вони утверджують органічність і підставність присутності Поетового, тобто авторського Міфу у національній і світовій міфології. Авторське, індивідуальне, одиничне як необхідний складник у системі загального, колективного, суспільного – так Крейн розумів і у такий спосіб утілював знаковий для американської державності й людності девіз «E pluribus unum». Варто згадати, що авторство цього вислову приписують і Геракліту, і Цицерону, і Вергілію, тобто і греки, і римляни, представники різних епох, народів і культур одностайні у розумінні генези нового: тільки за умови взаємодії різних компонентів виникає якісно нове явище. Так бачив своє завдання і Гарт Крейн як творець національного епосу, що мав зібрати воєдино, гомогенізувати, але при цьому зберегти неповторність кожного окремого компоненту-міфеми, які сформували його художній світ. Тому цей світ складається з величезного числа міфологем, які так чи інакше були дотичні до формування й становлення не тільки США, але взагалі країн американського континенту.

Перший з міфологічних комплексів, який модифікує Гарт Крейн при створенні сакрального-універсального поетичного міфу Америки, це індіанський. Алюзіями на міфи корінного населення континенту марковані ледь не всі твори Крейна. Вони включають у себе міфи про походження світу, етіологічні, антропологічні та ін., причому Крейн прагне підкреслити унікальність потрактування міфологеми ацтеками, майя чи північно-індіанськими племенами. Окрема тематична, легендаризована складова цих міфів – поява білих завойовників, котрі прагнуть не тільки захопити, але фізично заволодіти тілом континенту, що формує виразний гендерний дискурс (діалог фемінного й маскулінного) авторської рецепції та її художньої ретрансляції. Одним із провідних мотивів Крейнових віршів є символічна передача досвіду від індіанців до білих поселенців, наприклад, фіалка від скво для маленького Ларрі в поемі «Міст». Взагалі флористичний мотив – від Персефони, через римські поховальні обряди й свята до індіанців і далі до американців початку ХХ століття на Бруклінському мосту – один з наскрізних і неймовірно семантично насичених у авторській міфології Крейна. Тісні кореляції з індіанськими міфами у художньому просторі поезій американського поета мають міфологічні комплекси давніх греків, римлян, кельтів, які, вплетені в сюжет рефлексій ліричного героя, формують інформативно наснажений текст, що потребує для його більш-менш адекватного прочитання активної і креативної співучасті ерудованого читача. У такий спосіб реалізується мета-ідея всієї творчості Крейна – взаємопереплетення і взаємопроникнення різнонаціональних міфологем у одному художньому просторі як переконливе свідчення вітальності «американського міфу».

Гарта Крейна вирізняло з-поміж його здебільшого релігійно налаштованих сучасників індиферентне ставлення до християнства – як до однієї з багатьох релігій, що нарівні з, наприклад, буддизмом, містить невичерпний арсенал придатних для використання сюжетів. Християнство для Крейна – це теж міфологія, що, так само, як і індіанська, вплинула на формування унікальної американської ідентичності. Головна з християнських міфологем, до якої постійно повертається у своїх творах Гарт Крейн, – це міфологема втраченого раю та пов'язані з нею міфеми древа пізнання або першодерева, першожінки як праматері, спокуси знанням і гріхопадіння як його наслідку, що для американських пуритан мало особливий сенс, зваживши на історію заснування США. Кожна з цих християнських міфем отримує додаткову конотацію, оскільки Крейн, активно використовуючи прийом доповнюваності, парадоксально зіставляє, зводить в одному реченні сакральний для християн образ (наприклад, Ісус Христос, його плоть і кров, його жертва, його смерть і воскресіння; бджоли і мед у Біблії) з язичницьким (відповідно, Діоніс, вино як його кров, його жертвопринесення як Загрея, його смерть і воскресіння; бджоли і мед в античній міфології), що, діалогічно відлунюючи і віддзеркалюючись, розширюють і інтелектуальний, і художній простір нового міфу – міфу Крейна і Америки. Підтвердженням цієї тези слугує поема «Міст», де притаманна американцям віра в те, що Америка – це

Земля Обітована, втілилась у відчайдушному прагненні ліричного героя віднайти «американський» Китай, Ельдорадо, Авалон, Фулу, Атлантиду. Або: створений Крейном образ чистилища, зрозуміло, нагадує канонічний опис з «Божественної комедії» Данте, але разом і пекло, як його уявляють собі християни, хоч у кінцевому підсумку сукупно витворений образ більше схожий на те царство мертвих, котрим є Аїд у давньогрецькій міфології. У поемі саме спуск до «Аїду», наразі це вже метро, стає межовим моментом у процесі ініціації ліричного героя перед осягненням жаданого Катаю – чи то втраченого раю, чи то Землі Обітованої, а може, й Атлантиди, куди обіцяє привести тунель.

Християнська й варварська міфології в парадигмі крейнівської міфопоетики реалізуються у візуальних чоловічих і жіночих образах. Всупереч прийнятим гендерним нормам і стереотипам, для Гарта Крейна взірцем універсальної соціальної істоти є андрогін. Тому, цілеспрямовано і послідовно прагнучи «створення абсолютної поезії з ідеальним героєм для абсолютного читача» (Г. Крейн), поет намагався поєднати в одному образі – чи то людини, чи то природи, для нього не було присутнім, риси як фемінні, так і маскуліні. Так, у частині «Аве Марія» з поеми «Міст» пальма, плоди якої символізують жіноче начало, обрисом силуету нагадує фалос – чоловіче начало, що сукупно й визначає її сакральну функціональність у всіх задіяних поетом міфологемах.

На міфологічний код художнього простору творів митця виразно накладена парадигма першостихій, представлена елементами води, вогню, повітря / вітру та землі. Найближчою Крейну є першостихія води, яка, здебільшого, ретранслює переживання та стримані емоції ліричного героя. Тож поезія Крейна передає весь спектр станів, що характерні для цієї стихії – від заспокійливо наснажливої, ласкаво материнської до бурхливої, загрозливої, нестримної. Поряд з цим вода – ще й хранителька історії та пам'яті, вона своїми глибинами урівноважує сучасне й минуле. Першостихія вогню – так само амбівалентна, як і вода, вона виступає як у ролі нищівної, так і очисної сили, а в поемі «Міст» Рука Вогню – це творчі сили митця, які він намагається пробудити, щоб словом створити міст (поему як міст між поетом і читачем і т. д.), як людські руки створили Бруклінський міст.

Першостихія повітря / вітру, здебільшого представлена в ранній ліриці поета, ірраціональна як сама природа. З одного боку – це стихія руйнації, що, подібно до вогню, знищує будівлі, ламає літаки й т. ін., а з іншого – це стихія спокою, смутку, котра, подібно до води, теж утримує пам'ять про пережите.

Значне місце у творчості Гарта Крейна посідає першостихія землі, яка представлена постійно повторюваними назвами географічних локацій, згадками про легендарно-історичні події в тому чи іншому місці. Одним із художніх засобів візуалізації першостихії землі у Крейна слугують міфологізовані образи або реальних історичних особистостей (Покахонтас, Колумб), або тих митців США, творчість яких змінила життя і свідомість співгромадян. Це здебільшого письменники XIX століття, ті класики, які заклали підвалини національної літератури – Емілі Дікінсон, Герман Мелвілл, улюблений Крейном Волт Вітмен, з яким він мав так багато спільного. Для нього багато значили слова

Вітмена: «Нам мало всієї кулі земної чи окремої епохи // У мене будуть тисячі цих куль і увесь час».

У поемі «Міст» першостихія землі персоніфікована особою індіанської принцеси Покахонтас, котра є самою Америкою. Тією Америкою-індіанкою, яку завоював-освоїв білий чоловік (Колумб), яка дала перше потомство (Прісцилла Олден), діти якої (Ларрі) опановують традиції предків і конструюють літаки (брати Райт), з глибин якої виростає величний Міст.

Міст для Крейна – це провідник між минулим, сучасним і майбутнім, тобто часовий вектор набуває циклічної форми, як і сама арка мосту. Усі видозміни часопростору слугують кінцевій меті – ствердженню вічноприсутності, застиглоті в часі Мосту (і всієї Америки). Реальний Бруклінський міст, втілення творчого генію американського народу, постав конденсованим, епічним символом творчих амбіцій і сподівань Гарта Крейна, котрий, як і всі американці, вірив у «міф Америки», у те, що його країна стане тим вічним Катаєм, де «небесним світочем підноситься і щедро розсипається любов».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Основні положення дисертації викладено у таких фахових виданнях:

1. Колісниченко А. В. Першостихія води у творчості Харта Крейна / А. В. Колісниченко // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. праць. – К.: Університет «Україна», 2013. – Вип. 28. – С. 133-139.
2. Колісниченко А. В. Історіографія Гарта Крейна / А. В. Колісниченко // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. праць. – К.: Університет «Україна», 2015. – Вип. 31. – С. 159-168.
3. Колісниченко А. В. Модерністська модифікація індіанського міфу в художньому просторі творів Гарта Крейна / А. В. Колісниченко // Zbiór raportów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej “Filologia, socjologia i kulturoznawstwo. Realizacja badań i projektów” (30.07.2015 – 31.07.2015) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o “Diamond trading tour”, 2015. – Str 25-35.
4. Колісниченко А. В. Онтологія літературознавчої категорії міфу крізь призму соціології, релігії та філософії / А. В. Колісниченко // Література в контексті культури: Зб. наук. праць. Вип. 26 / ред. кол.: В. А. Гусев (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. – Вип. 31. – С. 164-168.
5. Колісниченко А. В. Міфічний синкретизм художнього простору поеми Гарта Крейна «Міст» / А. В. Колісниченко // Мова і культура. (Науковий журнал). – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. – Вип. 18. – Т. V (180). – С. 158-166.
6. Колісниченко А. В. Першостихії як засіб гармонізації художнього простору поеми Гарта Крейна «Міст» / А. В. Колісниченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Серія: Філологія, 2016 – Вип. 22. – С. 70-72.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

1. Колісниченко А. В. Пошук духовного начала в циклі «Подорожі» Харта Крейна / А. В. Колісниченко // Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м.Київ, 6-7 червня 2014 р. / За заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К.: «Талком», 2014. – С. 60-63.
2. Колісниченко А. В. Проблема визначення терміну «міфопоетика» / А. В. Колісниченко // Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку: матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті д. філол. наук, проф. А.К.Корсакова, 12-13 грудня 2014 р., МГУ. – Одеса: МГУ, 2014. – С. 84-87.
3. Колісниченко А. В. Творчість Харта Крейна в контексті модерністської поезії США 1920-х років / А. В. Колісниченко // Сучасне літературознавство та прикладна лінгвістика: американські та британські студії: Матеріали II Міжнародного симпозиуму, м. Київ, 9-11 квітня 2014 р. \ За ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К.: «Талком», 2014. – С. 66-70.
4. Колісниченко А. В. Авторська інтерпретація образу Покахонтас у поемі Гарта Крейна «Міст» / А. В. Колісниченко // Актуальні питання розвитку філологічних наук у XXI столітті: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 27-28 березня 2015 року. – Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2015. – С. 59-62.
5. Колісниченко А. В. Еліотівські ремінісценції творчості Гарта Крейна в контексті модерністської поезії США 1920-х років / А. В. Колісниченко // Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей: збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак, О. В. Ковтун. – К.: Талком, 2015. – С. 61-65.
6. Колісниченко А. В. Онтологія літературознавчої категорії міфу крізь призму лінгвістичної теорії М. Мюллера / А. В. Колісниченко // Література в контексті культури. Всеукраїнська наукова конференція: Матеріали. – Дніпропетровськ: Адверта, 2015. – С. 13-14.
7. Колісниченко А. В. Онтологія міфу в художньому мисленні американського модернізму / А. В. Колісниченко // Американські та британські студії: мовознавство, літературознавство, міжнародна комунікація: збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К.: Талком, 2015. –С. 36-38.
8. Колісниченко А. В. Творчість Гарта Крейна в сучасних літературознавчих студіях / А. В. Колісниченко // Рівень ефективності та необхідність впливу філологічних наук на розвиток мови та літератури: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: м.Львів, 15-16

травня 2015 р. – Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2015. – С. 20-22.

9. Колісниченко А. В. Християнські мотиви поеми Гарта Крейна «Міст» / А. В. Колісниченко // Американські та британські студії: мовознавство, літературознавство, міжкультурна комунікація: Збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К.: Талком, 2016. – С. 46-49.

Анотація

Колісниченко А. В. Міфопоетика творчості Гарта Крейна. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.04 – література зарубіжних країн. – Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України. – Дніпро, 2017.

Дисертація присвячена дослідженню маловивченої в українському літературознавстві проблемі міфопоетики американського поета Гарта Крейна. На основі аналізу творчого доробку (збірка «Білі будівлі», цикл «Кі Вест», поема «Міст») з'ясовано характер міфологічної складової його творчості, на формування котрої вплинули як національна і світова культурна традиція, так і естетичні шукання модернізму. Естетичні засади міфотворчості поета ґрунтуються на світових художніх зразках, орієнтуючись на які, він створював свою міфопоетичну картину Америки. Домінантним у міфологічному кластері став комплекс індіанських міфів, що сукупно з християнською міфологією визначив оригінальність і семантику художнього універсуму поета. Важлива роль у цьому просторі належить першостихіям, з-поміж яких чільне місце посідає першостихія землі в образі Покахонтас. Гендерні категорії фемінності й маскуліності, відрефлексовані Крейном, вплинули на його систему образів і розуміння андрогінності. Часопростір у в поемі «Міст» підпорядкований утвердженню ідеї вічноприсутності Мосту як символу Америки, де міст об'єднує минуле, сучасне й майбутнє. Усе зазначене дозволяє стверджувати, що провідним мотивом творчості митця є створення «міфу Америки», «міфу для Бога».

Ключові слова: Крейн, міф, міфологія, міфопоетика, «міф для Бога», модернізм, першостихія, Покахонтас, вічноприсутність.

Аннотация

Колісниченко А. В. Мифопоэтика творчества Харта Крейна. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.04 – литература зарубежных стран. – Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара Министерства образования и науки Украины. – Днепр, 2017.

Диссертация посвящена исследованию малоизученной в украинском литературоведении проблемы мифопоэтики американского поэта Харта Крейна. На основе анализа его творчества (сборник «Белые здания», цикл «Ки Вест», поэма «Мост») очерчен характер мифологической составляющей его поэзии,

сформировавшейся под влиянием национальной историко-культурной традиции и веяний модернизма. Эстетические основания мифотворчества поэта обусловлены его ориентацией на мировые образцы, опираясь на которые, он создавал оригинальную мифопоэтическую картину Америки. Определена специфика интерпретации мифов разных народов мира, прежде всего индейских, которые стали главным источником мифотворчества Крейна. Христианская составляющая определена как неотъемлемая часть художественного пространства произведений поэта. Определена роль первостихий, среди которых главное место принадлежит первостихии земли, персонифицированной в образе Покахонтас. Функциональность гендерных категорий феминности и маскулинности, их значение в формировании семантики образов Крейна проиллюстрированы на примерах его поэм. Хронотоп поэмы «Мост», служащий утверждению идеи вечноприсутствия Моста как символа Америки, где мост объединяет прошлое, настоящее и будущее. Все вышеизложенное позволяет утверждать, что основным мотивом творчества поэта является создание «мифа Америки», «мифа для Бога».

Ключевые слова: Крейн, миф, мифология, мифопоэтика, «миф для Бога», модернизм, первостихия, Покахонтас, вечноприсутствие.

Summary

Kolisnychenko A. V. Mythopoeitics of Hart Crane's Works. – Manuscript Copyright.

Thesis for Candidate's Degree in Philology. Speciality 10.01.04 – Literature of foreign countries. – Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Dnipro, 2017.

The thesis sets out to explore the poetics of myth developed in the works of American poet Hart Crane and understudied in Ukrainian literary scholarship. The poetry of Hart Crane has never stopped presenting challenges. It came to being in the United States during the 1920s, a period of intense renovation and rebellion in the arts and letters, this poetry stood in an unclassifiable midkingdom between tradition and innovation. This duplicity was responsible for the ambiguous critical reception received at the time. Hart Crane, in the tumultuous 32 years he lived, produced a very small body of work, consisting of one collection of poems, *White Buildings* (1926), a long narrative poem called *The Bridge* (1930), a number of unpublished poems and others which were scattered through literary magazines of his time. Crane's poetry, very ambitious in scope and style, was far too radical for its age. Nevertheless, throughout the 20th century his poetry did not lose, but actually gained in interest and attention, although his methods and aesthetics. In recent years, however, different areas of literary theory and criticism have presented approaches that open fields of possibility for studying Crane's work. Theoreticians and critics seem to be paying more attention to different aesthetic dimensions of a work of art.

The analysis of Crane's works (a collection of poems *White Buildings*, cycle of poems *Key West*, poem *The Bridge*) has made it possible to identify the mythological component in his works in terms of the modernism. It is found the main aesthetic principle of Crane's poetics: focusing on world patterns he created his own mythopoetical America.

Crane's own way of interpreting different myths was identified, especially the Indian myth as the basis of his mythopoetics. Crane's mythopoetics is the synthesized and multilevel phenomenon, which combines different, sometimes unrelated things in harmonious manner. The Christian component is characterized as an integral part of poet's works in terms of mythology. The main Christian theme, which constantly appears in Crane's works, is a myth of the lost paradise. Definitely this myth had special sense for American Puritans, considering the history of the United States' foundation.

The paradigm of natural elements was analyzed, and the main role of natural element of Land / Soil was emphasized. This element is presented as Indian princess Pocahontas. Fundamental functions of feminine and masculine gender categories were investigated in Crane's symbolical system. Hart Crane rejected common gender norms and stereotypes, and modeled the universal social being as androgynous. For him it was an ideal person as it combined both the feminine and masculine traits.

Crane created a unique variation of time and space in poem *The Bridge*; the main function of time and space is the assertion of everpresence, which connects past, present and future. Due to this we can conclude that the leading idea of the artist is the creation of «myth of America», «myth to God»

Key words: Crane, myth, mythology, mythopoetics, «myth to God», modernism, natural element, Pocahontas, everpresence.